

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
registratur.nyland@ntm-centralen.fi

Referens: Begäran om utlåtande; "Påverka vattnen - Förslag till förvaltningsplan för Kymmene älvs -Finska vikens vattenförvaltningsområde för åren 2022–2027"

SLC Nyland:

SLC Nyland (Nylands svenska producentförbund NSP rf) är en intresseorganisation för dem som äger eller brukar jord och skog, landsbygdsföretagare samt för alla som vill värna om en levande och livskraftig landsbygd. Verksamhetsområdet omfattar de svensk- och tvåspråkiga kommunerna från Hangö i väster till Pyttis i öster. SLC Nyland har ca 1 300 lantbruks- och trädgårdslägenheter som medlemmar. Medlemsgårdarnas sammanlagda areal uppgår till ca 58 000 ha åker och 73 000 ha skog.

Förslag till vattenförvaltningsplan för 2022-2027

Bakgrund

Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen förutsätter uppgörande av förvaltningsplaner för alla vattenförvaltningsområden i Finland i vilka vattenvårdens allmänna riktlinjer samt vattenvårdens miljömål och åtgärder presenteras. Planen görs upp för en period om sex år. Nyland tillhör huvudsakligen vattenförvaltningsområdet Kymmene älvs-Finska viken. Det centrala syftet med vattenvården är att förhindra att tillståndet i ytvattnen och grundvattnen försämras och att sträva efter att alla vatten uppnår åtminstone god status.

Omkring 80 procent av landarealen i Kymmene älvs-Finska vikens vattenförvaltningsområde är skog. Nästan all skog används för skogsbruk. Av vattenförvaltningsområdets landområde är omkring 14 procent jordbruksområde, varav största delen är åkrar. Mest åkrar finns det i avrinningsområdena för åar och älvar i östra Nyland, där åkrarnas genomsnittliga andel av markarealen är cirka 30 procent. Nyland avviker från övriga områden i och med att här finns en stor befolkningsskoncentration och mycket trafik och annan verksamhet som medför belastning för våra vattendrag och grundvatten.

SLC Nyland har tagit del av förslaget till förvaltningsplan för Kymmene älvs-Finska vikens vattenförvaltningsområde för åren 2022 – 2027 och vill framföra följande synpunkter:

Klassificering och uppföljning

Öppet och deltagande samarbete på olika nivåer är viktigt även i fortsättningen. Statusbedömningarna och målen ska basera sig på tillförlitlig information. I planen och bakgrundsmaterialet har samlats mycket information om vattendragen och deras skick. För alla vattenförekomster fanns det inte material som lämpade sig för klassificering, då gjordes en expertbedömning. Mycket av uppgifterna som ligger som grund för klassificeringen baserar sig på modeller och uppskattningar som nödvändigtvis inte ger en helt korrekt bild av verkligheten. **SLC Nyland framhåller att det ännu behöver satsas mer på uppföljning av klassificeringen och utvärdering av resultaten av de åtgärder som vidtas.** Det är viktigt att vattenvården och uppföljningen baserar sig på mätningar och fakta. Forskning, uppföljning och långa tidsserier är viktiga som stöd för genomförandet. Är uppföljningen tillräckligt omfattande och rätt riktad? Tillräckliga resurser behövs till exempel för kontinuerlig automatisk mätning av vattenkvaliteten i vattendrag och avrinningen från åkrarna för att få en korrekt bild av näringsbelastningen och hur den utvecklas.

Adress:
Fredriksgatan 61 A 34
00100 HELSINGFORS

Tel:
(09) 601 588

E-post:
nsp@slc.fi

Till exempel VEMALA-modellen som används i belastningsbedömningen innehåller osäkerhet, vilket försvårar bedömningen av belastningens konsekvenser och fastställandet av åtgärdsbehoven. Bedömningen av åtgärdernas konsekvenser är grov med de nuvarande metoderna och grundar sig till stor del på en expertbedömning.

Tillgången på information och fakta som visar på effekten av olika åtgärder är avgörande för att motivera aktörerna att vidta rätta och tillräckliga åtgärder. Bästa resultat nås långsiktigt genom samarbete och frivilliga riktade insatser.

Tilläggsresurser behövs även för närmare kartläggning och avgränsning av grundvattenområden så att man får med de verkliga grundvattenområden och inte har med areal som inte i verkligheten är grundvattenområde. Avgränsningarna har en betydande inverkan på jordbruk och annan näringsverksamhet. För grundvattenområden, liksom på andra områden, är det viktigt att markägarna och aktörerna i området deltar i planeringen.

Av den diffusa belastningen kommer förutom från det aktiva åkerbruket en betydande del som naturlig urlakning. För kvävet del är den naturliga urlakningens och nedfallets andel till och med klart större än jordbrukets andel av den totala belastningen (miljo.fi, Syke 2020). Även om man upphörde med odling av åkrarna skulle belastningen alltså fortsätta. I och med klimatförändringen kommer även den naturliga urlakningen att öka. Det är viktigt att man utvecklar uppföljningen så att man allt bättre kan bedöma och beakta klimatförändringens inverkan. Det är också bra att man nu uppmärksammar den inre belastningen. Med tanke på att uppnå målsättningarna bör man inte skjuta på åtgärdandet av den inre belastningen, utan åtgärder bör vidtas redan samtidigt som man minskar den yttre belastningen.

Kommentarer gällande åtgärdsförslagen

Samhällen och glesbebyggelse (8.1)

SLC Nyland framhåller att det är särskilt viktigt att förbättra verksamhets säkerheten i hanteringen av samhällens och industrins avloppsvatten för att förebygga okontrollerade utsläpp. Utöver vattenreningsverk ska åtgärderna även rikta sig mot störningar i avloppsledningar, och spillvattenpumpar och att förebygga okontrollerade utsläpp som beror på exceptionella väderleksförhållanden. Via dessa utsläpp kommer det ut betydande punktbelastning av näringsämnen och skadliga ämnen direkt i vattendragen, som relativt lätt och kostnadseffektivt skulle gå att åtgärda.

För ett hållbart kretslopp behövs nya lösningar som utgår från att förbrukade näringsämnen återförs till produktionen. **Det behöver tas i bruk nya lösningar och processer för behandlingen av avloppsvattnet, så att skadliga ämnen, läkemedelsrester och mikroplaster effektivt fås bort.**

Skogsbruk (8.5)

Betoningen bör ligga på frivilliga riktade åtgärder, som är de mest effektiva. Det är också viktigt att satsa på utbildning och rådgivning inom skogsbrukets vattenskydd. Av ekonomiskogen är ca 90 % certifierad, största delen av de privatägda skogarna via PEFC-certifieringen. Denna förutsätter bland annat skyddsremisor till vattendrag. Kraven uppdateras och skärps som bäst med beaktande av bland annat nya forskningsresultat. Att trygga en fortsatt finansiering för vattenvårdsplaneringen och naturvårdsprojekt genom lagen om finansiering av hållbart skogsbruk är också av avgörande betydelse för att uppnå ett tillräckligt vattenvårdstillstånd i de områden som är mest problematiska med tanke på belastningen. I

Adress:

Fredriksgatan 61 A 34
00100 HELSINGFORS

Tel:

(09) 601 588

E-post:

nsp@slc.fi

övrigt är belastningen överlag från skogsbruket rätt liten. **Skrivningen som hänvisar till blågröna zoner i landskapsplaner bör strykas.** Begreppet är diffust och inte allmänt vedertaget.

Hänvisningar till allmänna planbestämmelser samt planbeteckningar bör likaså strykas ur texten. Planläggningen är i de flesta fall inte ett lämpligt instrument för vattenvård. Onödig byråkrati och begränsningar med oklar verkan bör undvikas.

Jordbruk (8.6)

Näringsläckaget från jordbruket är idag betydligt mindre än tidigare, men resultaten syns i vattendragen med en lång fördröjning.

Vi anser att en ökad satsning på åtgärder som förbättrar markens bördighet och markstruktur, samt bättre riktade åtgärder inom jordbrukets vattenvård är helt rätt. Samtidigt vill vi dock framhålla dräneringens betydelse. Helt grundläggande är en fungerande dränering och förhindrandet av översvämningar. **Bästa miljöåtgärderna är att se till att åkern ger en fullvärdig skörd, vilket förutsätter att dräneringen är i skick.** Dikning och rensning av åar och bäckar minskar översvämningar och näringsläckage från åkrar. Underhåll bör alltid vara möjligt. Större dikningsprojekt blir ofta ogjorda p.g.a. en krånglig och besvärlig byråkrati med förordningar och restriktioner speciellt i större dikningsbolag. **Vattenförvaltningsplanerna och åtgärdsprogrammen för god vattenstatus borde ge tillräcklig grund för att vidta nödvändigt underhåll av vattendragen.** Klimatförändringen kan medföra ökad risk för erosion och näringsläckage under vinterhalvåret och åtgärder behövs för att motverka detta, varför det nu behövs åtgärder för att hantera vattenhushållningen. Nuvarande skötsel och underhåll av vattendragen klarar inte mera av stora vattenmängder på en kort tid. Det medför att stora åkerområden översvämmas längs större bäckar och åar flera gånger om året. Näringsämnen urlakas och åkerstrukturen blir förstörd samt höstsådden uteblir. **Möjligheterna att satsa på dikning och underhåll av vattendragen bör förbättras.** SLC Nyland anser att handledning om vilka villkor som bör uppfyllas borde ges av myndigheterna.

För att minska jordbrukets läckage av näringsämnen till vattendragen bör man **i första hand utnyttja de möjligheter som finns inom ramen för det frivilliga miljöersättningsprogrammet.** På detta sätt tryggas även finansieringen av miljö- och vattenskyddsåtgärderna. Ca 95 % av åkerarealen har under senaste period varit ansluten till miljöersättningsprogrammet, vars viktigaste mål är att minska belastningen på vattendragen. Under år 2022 gäller ännu det nuvarande programmet, vilket bör beaktas i planen. Den nya programperioden med nya villkor beräknas komma igång 2023. **För att uppnå målen för minskat näringsläckage behövs riktade skiftesvisa åtgärder, bland dem gips, strukturkalk och fiberslam, samt att åtgärderna styrs till de områden där de har störst effekt.**

Gipsbehandling av åkrar har förts fram som en ny kostnadseffektiv åtgärd inom kustområdena. För att uppnå målsättningarna för minskad fosforbelastning skall enligt planen närmare en tredjedel av åkrarna i Nyland behandlas med gips. Gipsbehandling har visat sig effektivt för att minska näringsläckaget och erosion, men metoden lämpar sig inte för alla åkrar. **Det kan därför ifrågasättas om målsättningen för arealen som gipsbehandlas är realistisk. SLC Nyland betonar vikten av ytterligare forskning och utredningar om gipsens långvariga effekter och eventuell skadlig inverkan på marken och vattendragen.** Det behövs även andra metoder som strukturkalkning och behandling med fiberslam. Av dessa har strukturkalkning en klart större potential. Det behöver också tillräckliga medel för andra riktade åtgärder till kustområdet, t.ex. skydds zoner, fånggrödor och växttäckte vintertid. Nyland kommer från 2023 framåt troligen att omfattas av CAP:s skogsundantag, varför EFA-arealer inte längre krävs och därför även bör strykas ur åtgärdsprogrammet.

Adress:

Fredriksgatan 61 A 34
00100 HELSINGFORS

Tel:

(09) 601 588

E-post:

nsp@slc.fi

Det bästa sättet att minska åkrars höga fosforhalter och näringsläckage är att producera möjligast stor skörd, med vilken mycket näring förs bort och kommer till bästa nytta. Idag är fosforbalansen negativ på en stor del av de nyländska åkrarna, det vill säga med skörden för man bort mer fosfor än man tillför med gödsel.

Utbildning av såväl rådgivarna som jordbrukarna är det skäl att satsa på, så att de har tillgång till den nyaste kunskapen om vilka åtgärder det lönar sig att satsa på i olika förhållanden. Genom rådgivning kan skiftesvisa vattenskyddsåtgärder styras till erosionskänsliga områden och sådana områden i närheten av vattendrag där de har bästa effekten.

För att minska på belastningen på grund av ökade vattenmängder kunde även sedimenteringsbassänger och buffertzoner byggas eller iståndsättas där det finns naturliga förutsättningar för dem. Våtmarker fungerar rätt dåligt ur vattenvårdssynpunkt på våra lerhaltiga jordar. Småskaliga våtmarker har dock visat på rätt lovande resultat på lämpliga ställen såväl i anslutning till åkermark som i skogen.

Det finns många häststall i Nyland. Åtgärder behövs för att effektivisera vattenskyddet samt behandlingen och tillvaratagandet av hästgödsel på även de stall som är utanför jordbrukets stödsystem och övervakning. Med tanke på kretsloppstänkande och cirkulationen av näringsämnen borde man i första hand utnyttja kreatursgödseln effektivt inom jordbruket.

Områdesanvändning (8.13)

Skydd av vattendrag och grundvatten via planläggning (planbeteckningar i landskaps- och generalplaner) fungerar dåligt, samt förorsakar onödiga kostnader och begränsningar. Det är därför inget att eftersträva. **Planläggning styr byggande och infra som påverkar vattendragen, men är ett för trubbigt och stelt verktyg för att i övrigt fungera inom vattenvården.**

Kostnader (8.14)

Uppskattningen av kostnaderna bör preciseras. Finansieringen av åtgärderna är central. Många av de föreslagna åtgärderna under nuvarande programperiod har inte kunnat förverkligas på grund av bristande finansiering. Man måste fästa allt större uppmärksamhet på åtgärdernas kostnadseffektivitet i fortsättningen. **Även ekonomiska kostnads-/nyttokalkyler behövs.** Gällande kostnaderna bör även beaktas att aktörerna (bl.a. jordbrukarna och skogsägarna) genomför åtgärder som de själva helt och hållet finansierar. Även effekterna och kostnaderna för dessa bör beaktas. Trots att kostnaderna enligt planen inte anses oskäligen för någon näringsgren så kan de vara oskäligen för enskilda näringsidkare.

Vi hoppas att våra synpunkter beaktas och ser fram emot att ta del i det fortsatta beredningsarbetet.

Helsingfors den 12.5.2021

SLC Nyland (NYLANDS SVENSKA PRODUCENTFÖRBUND NSP RF)

Bjarne Westerlund
verksamhetsledare